

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง(Political participation) เป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีความสำคัญในรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ อาทิ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การลงสมัครรับเลือกตั้งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หรือแม้แต่ในฐานะประชาชนผู้คอยเอาใจใส่ดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนของตนในองค์กรการเมือง การปฏิบัติหน้าที่ของประชาชนในลักษณะต่างๆ เช่น การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอันเป็นพฤติกรรมพื้นฐานทางการเมืองที่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (โกวิทย์ พวงงาม. 2542 : 25-35)

เป็นที่ยอมรับกันว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ระบอบหนึ่งแม้ว่าจะไม่ใช่ระบอบการปกครองที่ดีที่สุดก็ตาม ทั้งนี้เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่เน้นหนักให้ความสำคัญกับประชาชนมากที่สุด เป็นระบอบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็ได้ยึดหลักการว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ สำหรับผู้ใช้อำนาจอธิปไตยประชาชนได้มอบหมายให้ประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการ ทำการงานแทนปวงชนทั้งประเทศ เราจึงเรียกผู้ใช้อำนาจอธิปไตยว่ารัฐบาล รัฐบาลนำเจตนารมณ์ของปวงชนมาบังคับใช้โดยใช้อำนาจอธิปไตยเป็นเครื่องสนับสนุน เพื่อให้เจตนารมณ์นั้นบังเกิดผล (จรรยา สุภาพ. 2522 : 79) นับแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยเมื่อ วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามเมื่อ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 นับจากนั้นจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 77 ปี แต่ประชาธิปไตยยังประสบปัญหาและอุปสรรคมากมายบรรยากาศของการเมืองไทย อาจกล่าวได้ว่าเป็น การต่อสู้ช่วงชิงอำนาจทางการเมืองในระหว่างกลุ่ม ผู้นำเท่านั้นและเป็นที่ยอมรับกันว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมิได้เป็นการเปลี่ยนแปลงจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยมี

ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริงแต่เป็นการเปลี่ยนมือผู้ถืออำนาจและพลเรือนกลุ่มน้อยเท่านั้น(สุรปรีชา ลาภบุญเรือง. 2530 : 1)

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากมีปัญหาในทางปฏิบัติเพราะประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการปกครองแบบประชาธิปไตยตลอดจนกระบวนการทางการเมืองประกอบกับประชาชนเอือมระอาต่อระบบรัฐสภาซึ่งทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติ กล่าวคือ ปัญหาที่มีการวิจารณ์กันมากและยอมรับกันในปัจจุบันคือนักการเมืองจำนวนไม่น้อยมาจากนักธุรกิจ พ่อค้า กลุ่มผู้มีอิทธิพลที่เข้ามาเล่นการเมืองเพื่อหวังผลประโยชน์ทั้งส่วนตนเองและพวกพ้องจนกลายเป็นอาชีพ ได้แก่อำชีพนักการเมืองจนทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายไม่เข้าใจถึงคุณค่า และไม่ให้ความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองของประเทศ จึงมีเงินเจดต่อสิทธิและหน้าที่ดังกล่าวในการเป็นพลเมืองและยังเปิด โอกาสให้นักการเมืองเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาด้วยวิธีการที่ไม่ชอบธรรมเพิ่มมากขึ้น

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่ถือประชาชนเป็นใหญ่ ประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น เคยกล่าวว่า “ระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” ดังนั้น การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองนั้น ก็คือ การกระจายอำนาจการปกครอง (decentralization) ไปให้ประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ตามอุดมการณ์ที่ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน” ซึ่งหมายถึงประชาชนมีสิทธิและอำนาจในการปกครองตนเอง โดยอาศัยวิธีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะในสังคมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงจะสะท้อนถึงลักษณะของประชาธิปไตยในสังคมนั้นว่า สามารถสนองตอบต่อสังคมได้มากที่สุด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดเป็นกฎหมายที่กำหนดถึงบทบาท อำนาจหน้าที่ สิทธิต่าง ๆ ทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พุทธศักราช 2540 ซึ่งถือเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่เปิด โอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำมากที่สุด ประกอบกับในสาระสำคัญหลัก ๆ ของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวกำหนดให้มีการกระจายอำนาจและให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

ชวน หลีกภัย (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการประณการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : คำนำ) ได้กล่าวถึงการปกครองว่าประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนไทยทุกคน เพราะการดำรงชีวิตตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น

ประมุขนั้นเหมาะสมสำหรับประเทศไทยเพราะเป็นรูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ที่ผ่านมามีประเทศไทยเรามีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเด่นชัดโดยรัฐบาลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการเมือง การปกครอง การบริหารราชการรวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ โดยวิธีการประชุมปรึกษาหารือกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือชุมชน การทำประชาพิจารณ์หรือประชามติแล้วแต่กรณี โดยให้สถาบันทางวิชาการหรือสื่อมวลชน องค์กรอาชีพภาคเอกชนและองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ เข้ามามีบทบาทในการร่วมดำเนินการ (กรมการปกครอง, 2543 : 5-7)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2550 มีสาระสำคัญเพื่อให้บรรดวัตดุประสงค์ร่วมกันของประชาชน ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในหลายรูปแบบและหลายระดับ เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วม โดยการออกเสียงประชามติเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญ การมีส่วนร่วมโดยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน ไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิทางการเมืองที่จะเข้าชื่อถอดถอนผู้บริหารและสิทธิเสนอกฎหมาย นอกจากนี้ยังให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม และกำหนดกลไกสถาบันทางการเมืองทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและบริหารให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามวิถีการปกครองแบบรัฐสภา รวมทั้งให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยสุจริตและเที่ยงธรรม

เทศบาลตำบลนิเวศน์ ซึ่งแต่เดิมเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลนิเวศน์ มีพื้นที่ทั้งหมด 27.82 ตารางกิโลเมตร หรือจำนวน 17,387.05 ไร่ ประกอบด้วย 16 หมู่บ้าน มีประชากร 6,182 คน 1,047 หลังคาเรือน มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 4,682 คน ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์ มีส่วนร่วมทางการเมืองหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จนถึงการเมืองระดับท้องถิ่น อีกทั้งประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์ มีวิถีชีวิตที่ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่การออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 23 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2550 พบว่ามีผู้ออกมาใช้สิทธิคิดเป็นร้อยละ 68.19 (คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดร้อยเอ็ด: 2550 : 7) และการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ 2 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2551 พบว่ามีผู้ออกมาใช้สิทธิคิดเป็นร้อยละ 62.20 (คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดร้อยเอ็ด. 2551 : 10) สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลก่อนที่จะยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล ตามประกาศ

กระทรวงมหาดไทย จะเห็นว่ามีการออกมาใช้สิทธิกันเป็นจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 65 ของ ประชากรที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งหมด และเมื่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิก สภาเทศบาล ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาล ตำบลนิเวศน์ เมื่อวันที่ 31 เดือน กรกฎาคม 2551 พบว่ามีผู้ออกมาใช้สิทธิมากถึงร้อยละ 70 (คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดร้อยเอ็ด. 2551 : 11) ประจักษ์พยานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์มีส่วนร่วมและให้ความสำคัญทางการเมืองเป็นอย่างมาก

ดังนั้นการศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล นิเวศน์นี้ จึงเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยผู้ศึกษาต้องการศึกษาถึงการมีส่วน ร่วมทางการเมืองของประชาชน ข้อคิดเห็นเชิงเหตุผลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน และแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขต เทศบาลตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

คำถามในการศึกษา

เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาคำตอบ ผู้ศึกษาจึงกำหนดคำถามไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์ เป็น อย่างไร
2. ข้อคิดเห็นเชิงเหตุผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลนิเวศน์ มีอะไรบ้าง
3. แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลนิเวศน์ ควรเป็นไปในลักษณะใด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์
2. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นเชิงเหตุผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขต เทศบาลตำบลนิเวศน์

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์

ขอบเขตในการศึกษา

เนื่องจากผู้ศึกษามีข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาและงบประมาณในการศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงกำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาจำกัดเฉพาะเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4,682 คน
3. กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จาก 16 หมู่บ้าน ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรวิธีการคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ จำนวน 400 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 4,682 คน
4. กรอบระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม – เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้ศึกษากำหนดศัพท์เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการศึกษารั้งนี้

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสูงสุด ดังนี้ 1) การติดตามข่าวสารทางการเมือง 2) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 3) การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง 4) การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง 5) การสมัครรับเลือกตั้ง

เทศบาล หมายถึง เทศบาลตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ประชาชน หมายถึง ประชากรในเขตเทศบาล ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี ซึ่งมีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หมายถึง ผู้มีรายชื่อในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

การติดตามข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การติดตามข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับเทศบาลตำบลนิเวศน์

การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง หมายถึง การร่วมกิจกรรมทุกชนิดทางการเมือง

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง หมายถึง การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองหรือองค์กรต่าง ๆ ในเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์

การสมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
2. ทำให้ทราบถึงข้อคิดเห็นเชิงเหตุผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
4. สามารถเป็นฐานข้อมูลสำหรับการศึกษาทางด้านการเมืองต่อไป

การเสนอการศึกษาอิสระ

การศึกษาในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านสะดวกในการทำความเข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ ผู้ศึกษาจึงนำเสนอโดยเรียงลำดับการนำเสนอการศึกษา ดังนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ในการศึกษาคำถามในการศึกษา ขอบเขตในการศึกษา กรอบแนวความคิดในการศึกษา นิยามศัพท์เฉพาะ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

บทที่ 2 กล่าวถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การกำหนดกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา

บทที่ 4 กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสร้างสหสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นและข้อมูลที่รับในเชิงประจักษ์ อธิบายถึงผลการศึกษาในครั้งนี้ ลักษณะการนำเสนออยู่ในรูปตาราง และใช้วิธีการทางสถิติวิเคราะห์หาเป็นไปตามที่ตั้งไว้ในคำถามการศึกษา เพียงใด

บทที่ 5 กล่าวถึง สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ